

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 23 november 2012

Mål nr

T 2085-11

KLAGANDE

AH

Ombud: Konsumentombudsmannen

Box 48

651 02 Karlstad

MOTPART

Rehab Center Svedala Kommanditbolag, 916542-4145

Furugatan 4

233 34 Svedala

Ombud: CF

SAKEN

Fordran

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten över Skåne och Blekinges dom 2011-03-24 i mål FT 765-10

DOMSLUT

Med ändring av hovrättens dom i huvudsaken ogillar Högsta domstolen Rehab Center Svedala Kommanditbolags talan och förpliktar Högsta domstolen bolaget att till AH utge 3 465 kr, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 20 april 2009 tills betalning sker.

Med ändring av hovrättens dom även i fråga om rättegångskostnader befriar Högsta domstolen AH från skyldigheten att ersätta Rehab Center Svedala Kommanditbolag för dels rättegångskostnader i tingsrätten och hovrätten, dels inkassokostnad och påminnelseavgift, samt förpliktar Högsta domstolen bolaget att utge ersättning för AHs rättegångskostnad i tingsrätten med 862 kr, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 22 februari 2010 tills betalning sker.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

AH har yrkat att Högsta domstolen med ändring av hovrättens dom ska ogilla Rehab Center Svedala Kommanditbolags talan och bifalla hennes i tingsrätten och hovrätten förda talan.

Rehab Center Svedala Kommanditbolag har motsatt sig ändring av hovrättens dom.

Bolaget har yrkat ersättning för rättegångskostnad i Högsta domstolen.

DOMSKÄL

Bakgrund

1. AH och Rehab Center ingick den 6 augusti 2007 ett avtal som gav AH rätt att under tolv månader träna vid Rehab Centers anläggning. Enligt villkoren i avtalet, som tillhandahölls av Rehab Center, förlängdes detta automatiskt med tolv månader om det inte sades upp skriftligen senast en månad före avtals- tidens utgång. AH sade upp avtalet den 11 juli 2008, d.v.s. mindre än en månad före avtalstidens utgång.
2. AH har gjort gällande att avtalsvillkoret om automatisk förlängning är oskäligt med hänsyn till sitt innehåll och att det därför ska lämnas utan avseende eller jämkas på så sätt att det inte har skett någon förlängning av avtalet efter den 6 augusti 2008. Hon har i Högsta domstolen inte längre gjort gällande att villkoret är oskäligt på grund av förhållanden på hennes sida eller på grund av att avtalet kräver skriftlig uppsägning.
3. Rehab Center har gjort gällande att avtalet är bindande enligt sin ord- lydelse och att avtalsvillkoret om automatisk förlängning inte är oskäligt.
4. AH har yrkat ersättning för vad hon har betalat avseende tiden efter den 6 augusti 2008. Rehab Centers anspråk avser ersättning för resterande månads- avgifter för perioden fram till den 6 augusti 2009.

Utgångspunkter för skälighetsbedömningen

5. Det finns i svensk rätt inte någon generell bestämmelse som reglerar frågan hur villkor om automatisk förlängning av avtal ska bedömas. Det nu aktuella villkoret får därför prövas med tillämpning av 36 § avtalslagen. Enligt den paragrafen får ett avtalsvillkor jämkas eller lämnas utan avseende om villkoret är oskäligt med hänsyn till avtalets innehåll, omständigheterna vid

avtalets tillkomst, senare inträffade förhållanden och omständigheterna i övrigt. Särskild hänsyn ska tas till behovet av skydd för den som i egenskap av konsument eller annars intar en underlägsen ställning i avtalsförhållandet.

6. Ett villkor om automatisk förlängning av ett tidsbegränsat avtal i konsumentförhållanden är inte generellt att anse som oskäligt. Vid bedömningen måste bl.a. beaktas om det kan anses ligga i konsumentens intresse att avtalet förlängs (jfr prop. 1970:57 s. 74).

7. Överväganden av detta slag ligger bakom lagstiftningen på vissa områden. Enligt 3 kap. 4 § försäkringsavtalslagen (2005:104) gäller som utgångspunkt att en konsumentförsäkring förnyas om inte en giltig uppsägning har skett enligt 3 § och försäkringstagaren inte heller har tecknat en motsvarande försäkring hos ett annat försäkringsbolag. Bestämmelsen bygger på tanken att det i en oviss situation är bättre för försäkringstagaren att försäkringen automatiskt förnyas än att så inte sker (jfr NJA 1987 s. 982). Även i jordabalken finns bestämmelser om automatisk förlängning av avtal (se t.ex. 12 kap. 3 §).

8. Förutom konsumentens intresse av att avtalet förlängs måste också beaktas under hur lång tid avtalet löper och med vilken tid förlängningen sker. Att ett tidsbegränsat avtal förlängs att gälla tills vidare med en rimlig uppsägningstid inger inte betänkligheter på samma sätt som om förlängningen sker för en bestämd längre tid.

9. Detta synsätt får stöd av att det i konsumentskyddande lagstiftning finns möjlighet att avsluta ett avtal under löpande period. Här kan framhållas 42 § konsumenttjänstlagen (1985:716) som ger en konsument en ovillkorlig rätt att avbeställa en tjänst under vissa förutsättningar. Detta gäller även beträffande s.k. abonnemangsavtal (se prop. 1984/85:110 s. 101 ff. och 315).

10. I sammanhanget kan även nämnas den vägledande, inte uttömmande lista på villkor som kan anses oskäligen och som utgör bilaga till rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäligen villkor i konsumentavtal (se artikel 3.3 i direktivet). Av listans punkt 1 h), som avser avtalsvillkor vars mål eller konsekvens är att automatiskt förlänga ett avtal med bestämd varaktighet om konsumenten inte uttalar sig däremot, framgår att sådana villkor kan anses oskäligen när sista dagen för konsumenten att framföra att han eller hon inte önskar förlänga avtalet ligger oskäligt tidigt. (Jfr prop. 1994/95:17.)

11. Marknadsdomstolen har med tillämpning av lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden prövat ett tidsbegränsat avtal, som avsåg digital-TV-abonnemang och som löpte för en period om tolv månader. Avtalet innehöll ett villkor om automatisk förlängning med ett år i de fall uppsägning inte skedde senast 30 dagar före abonnemangsperiodens utgång. Domstolen fann att villkoret var oskäligt med hänsyn till att näringsidkaren inte hade ålagts att i lämplig form och i rimlig tid påminna konsumenten innan uppsägning skulle ske samt med hänsyn till den förhållandevis långa bindningstiden (MD 2005:34).

12. I en departementspromemoria som bl.a. behandlar automatisk förlängning av avtal har föreslagits en reglering som bygger på att näringsidkaren genom en uppmaning att betala ska påminna konsumenten om att avtalet kan avbrytas genom uppsägning inom viss tid (se Ds 2012:31, App to date – Konsumenternas rättsliga ställning när varor eller tjänster betalas via telefonräkningen, m.m. s. 21 f. och 221 ff.).

Bedömningen i detta fall

13. AH har i avtalsförhållandet ställning som konsument och Rehab Center är näringsidkare. Avtalet har inte varit föremål för individuell förhandling. AH vände sig till Rehab Center för att få möjlighet att träna och valde det av Rehab Center utformade avtalsalternativ som gällde under tolv månader.

14. I fråga om det nu aktuella avtalet måste det i första hand anses ha legat i Rehab Centers intresse att avtalet förlängdes. För AH innebar en automatisk förlängning inte några beaktansvärda fördelar. Det är normalt enkelt att skaffa ett nytt gymkort. Avtalets löptid var ett år. En så lång löptid medför att det kan vara svårt för en kortinnehavare att komma ihåg att säga upp avtalet i rätt tid, vilket kan leda till en oönskad avtalsförlängning på ett år utan möjlighet att under den tiden frånträda avtalet. Det framgår också att AH av förbiseende sade upp avtalet för sent. Förlängningen innebar en inte obetydlig ekonomisk belastning för henne.

15. Vid bedömningen av om avtalsvillkoret är oskäligt är det också av betydelse om AH i lämplig form och i rimlig tid påmints om att uppsägning ska ske och konsekvenserna av en utebliven uppsägning.

16. Rehab Center har gjort gällande att AH vid sina besök i träningslokalen påmints om avtalet och avtalstiden genom en bildskärm som stått uppställd på mottagningsdisken i lokalen.

17. I målet är ostridigt att det fanns en bildskärm med inloggningsuppgifter för kunden. På skärmen angavs bl.a. personuppgifter, vilken typ av kort som kunden hade, sista giltighetsdag och sista uppsägningsdag. Det är också ostridigt att AH kunde ta del av uppgifterna på skärmen vid sina besök i lokalen.

18. De uppgifter som AH kunnat ta del av på skärmen i träningslokalen uppfyller inte kravet på en tydlig påminnelse om att uppsägning ska ske och konsekvenserna av en utebliven uppsägning. Vad Rehab Center anfört i denna del påverkar alltså inte bedömningen av avtalsvillkorets skälighet.

19. Mot bakgrund av vad som nu anförts bör det villkor om automatisk förlängning som tagits in i avtalet mellan AH och Rehab Center bedömas som oskäligt. Avtalsvillkoret ska därför lämnas utan avseende. Avtalsförhållandet mellan AH och Rehab Center har alltså upphört den 6 augusti 2008, d.v.s. när avtalsstiden om tolv månader löpte ut.

Slutsats

20. AHs talan ska således bifallas och Rehab Centers talan ska ogillas. Det råder inte tvist om det yrkade beloppet. AH ska tillerkännas ersättning för sin rättegångskostnad i tingsrätten.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Ella Nyström, Agneta Bäcklund (referent), Ingemar Persson, Svante O. Johansson och Lars Edlund
Föredragande justitiesekreterare: Daniel Holmberg